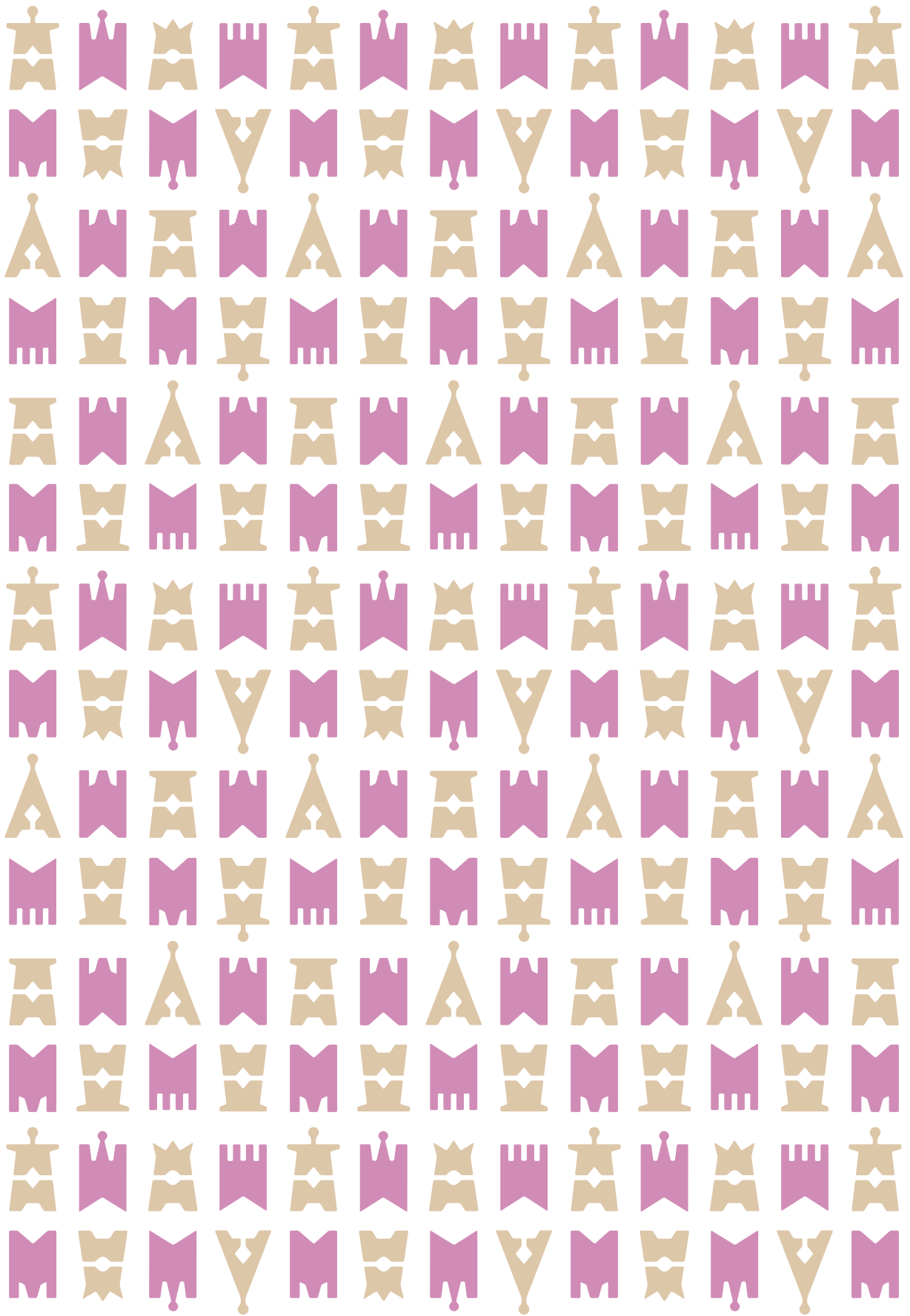




AFRIKA MUSEUM JAARVERSLAG '08







INHOUD

Woord vooraf	3	Publieksdienst	16
Collectiebeheer en presentaties	6	Bedrijfsvoering	24
Vertrek Ineke Eisenburger	14	Woord achteraf	30
		Algemene gegevens	32





*De doelstelling van
de Stichting Afrika Museum
is het in wijde kring
belangstelling
wekken voor
de culturen van Afrika.
Het Afrika Museum
wil Afrikaanse
voorwerpen zodanig
presenteren dat
de bezoekers
onder de indruk raken
van de rijkdom aan visies,
levenspraktijken
en artistieke uitingsvormen
die Afrika
en de Afrikaanse
diaspora in de loop
van hun lange geschiedenis
hebben ontwikkeld
en tot op heden levend
hebben gehouden.*

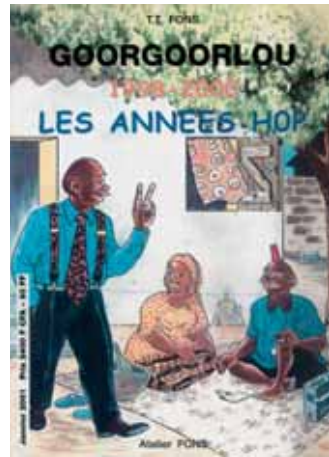
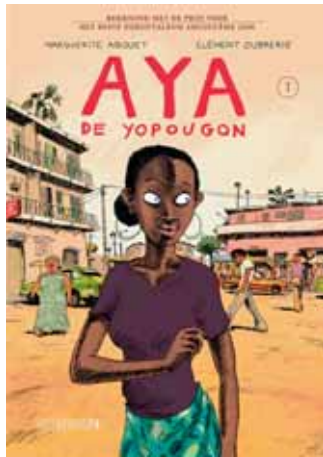
WOORD VOORAF

Een jaarverslag is hét moment om nog eens terug te kijken
op tentoonstellingen die gerealiseerd werden en om projecten
die zijn opgestart aan een breder publiek kenbaar te maken.

Het is ook een verslag van de inspanningen die door
de verschillende afdelingen werden geleverd.

Terugblikkend kunnen wij constateren dat het Afrika Museum zich ruim twee jaar na de verbouwing en gedeeltelijke nieuwbouw nog steeds in een proces van vernieuwing bevindt. De aandacht concentreerde zich de afgelopen jaren met name op de herinrichting van het Binnenmuseum. In 2008 werd de blik letterlijk naar buiten gericht: voor het Buitenmuseum dat in zijn huidige vorm 25 jaar bestaat, werd in 2008 het plan van aanpak geformuleerd voor een groot restauratietraject en voor een inhoudelijke vernieuwing. Het hele proces zal de komende jaren in fasen worden uitgevoerd, maar de eerste schreden zijn reeds gezet.

Ook in 2008 bevatte het tentoonstellingsprogramma 'voor elk wat wils'. In het eerste kwartaal hadden de bezoekers nog gelegenheid om de tentoonstelling *Ubangi. Kunst en culturen uit het hart van Afrika* te bezoeken. Deze expositie van gastconservator Jan-Lodewijk Grootaers was een wereldprimeur en heeft menig kunstliefhebber naar het museum geleid. Met de tentoonstelling *Kunst, Migratie en Identiteit*, ontbrak natuurlijk ook de hedendaagse Afrikaanse kunst niet in het programma.



Picha was een reizende tentoonstelling over Afrikaanse striptekenaars en bleek met name voor het jongere publiek een toegankelijk en begrijpelijk thema.

Toegankelijkheid is ook het sleutelwoord als het gaat om fototentoonstellingen, die in 2008 wederom geprogrammeerd waren.

Een bijzonder gewaardeerde expositie was *Van Verre Volken Thuis*, samengesteld in samenwerking met de VVE. Deze vereniging voor verzamelaars zag 25 jaar geleden in een oprichtingsvergadering in het Afrika Museum het levenslicht. Het lag voor de hand dat het bestuur bij het museum aanklopte met het verzoek om een jubileumtentoonstelling te programmeren. Wij hebben dit verzoek gehonoreerd en het resultaat was een verrassende tentoonstelling, op bijzondere wijze vorm gegeven door ontwerper Roel Schneemann en zijn compagnon Ehud Neuhaus. De middels panoramafoto's nagebouwde woonkamers brachten de wereld van de verzamelaar dicht bij het publiek. Het tentoonstellingsconcept viel bij de bezoeker in de smaak en oogstte veel lof. Het Afrika Museum beoogde met deze tentoonstelling collecties die gewoonlijk voor een breed publiek verborgen blijven uit hun anonimiteit te halen en als het ware weer aan de bezoeker 'terug' te geven.

Anonimiteit gaat meestal ook op voor de medewerkers in het museum. Achter de schermen bereiden zij tentoonstellingen voor, educatieve programma's en evenementen. Er wordt aandacht gegeven aan de collectie en een bibliotheek wordt gestaag met boeken gevuld; vitrines en expositieruimten worden gereinigd, het park bijgehouden en bezoekers worden zoveel mogelijk op hun wenken bediend. Met een team dat niet al te groot is kan dit regelmatig tot een grote werkdruk leiden. Alle medewerkers, inclusief onze oproepkrachten en workshoppers, verdienen dan ook een groot compliment voor hun continue inzet en betrokkenheid.

Het jaar 2008 was voor het Afrika Museum een periode van jubilea en feestelijke gebeurtenissen, van afscheid en van continuïteit. Collega's gingen met pensioen of vonden elders een andere werkkring, maar het museum is er gelukkig wel in geslaagd nieuwe competente medewerkers binnen te halen. De meest ingrijpende personele mutatie betrof het vertrek van directeur-hoofdconservator Ineke Eisenburger. Vierden we in 2007 nog haar 40-jarig jubileum, in 2008 moesten wij haar uitzwaaien na 41 jaar dienstbaarheid aan het museum. Voordat zij van haar vervroegde pensioen kon gaan genieten hebben medewerkers en vele honderden collega's, vrienden, familie en andere belangstellenden op gepaste feestelijke wijze afscheid genomen. Een impressie van haar afscheidsfeest treft u aan in dit jaarverslag. In een persoonlijk 'woord achteraf' richt Ineke zich officieel nog eenmaal tot u allen.

Het vertrek van Ineke Eisenburger heeft overigens niet geleid tot een opvallende en ingrijpende koerswijziging. Een nieuwe beleidsperiode van 4 jaar is net van start gegaan en het bestuur heeft gekozen voor continuïteit en uitvoering van het beleidsplan zoals dit eerder in 2007 en 2008 al werd geformuleerd door de toen nog zittende directie en stafleden en waaraan ondergetekende een bijdrage heeft mogen leveren. Ook in de nabije toekomst zal het Afrika Museum van zich laten horen met opvallende en vernieuwende tentoonstellingen en inspirerende evenementen. Een team van bezielde medewerkers zal in de komende jaren dag na dag structurele inspanningen leveren om de ambities van het museum in concrete projecten te gieten en kwaliteitsvolle resultaten te boeken.

Ik wens u veel leesplezier!

Irene Hübner, directeur



COLLECTIE BEHEER EN PRESENTATIES

Na de oplevering van het vernieuwde museum medio 2006 beschikt het Afrika Museum over meer expositieruimtes, waarvan zo optimaal als mogelijk gebruik gemaakt wordt.

Dit impliceert dat naast de 'hoofdtentoonstelling' doorlopend meerdere kleinere tentoonstellingsprojecten doorgang vinden. Vaak betreft het hier exposities waarbij externe partijen betrokken zijn, als deelnemende kunstenaars of als bruikleengevers.

Door toenemende en verhoogde eisen rond het bruikleenverkeer, wordt de logistieke afwikkeling van deze in- en uitgaande bruiklenen steeds complexer. Omdat de afdeling collectiebeheer door een kleine staf bemand wordt, vormen voorbereidingen en productie van tentoonstellingen een behoorlijke aanslag op de beschikbare tijd.

**De betrokken medewerkers werken echter sterk resultaatgericht;
het stroomlijnen van de verschillende werkprocessen
heeft hieraan in hoge mate bijgedragen.**

Zo heeft ook 2008 in het teken gestaan van voorbereidingen voor nieuwe exposities. Vanaf 1 april werd gestart met de ontmanteling van de tentoonstelling '*Ubangi. Kunst en culturen uit het hart van Afrika*', die t/m 31 maart 2008 voor publiek toegankelijk was. Deze tentoonstelling was grotendeels samengesteld met bruiklenen uit binnen- en buitenland.

Voor de tentoonstelling '*Van Verre Volken Thuis. Kunst in de Kamer*', ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de VVE (Vereniging Vrienden Etnografica), werden alle bruiklenen in de eerste maanden van 2008 administratief voorbereid en afgehandeld en konden de objecten door de restaurator 'exposabel' worden gemaakt. Gelijktijdig werd ook de fotografie voor de begeleidende VVE-catalogus door de

afdeling gefaciliteerd. De daaropvolgende maanden werd intensief gewerkt aan bouw en inrichting van genoemde expositie, waarvan de opening plaatsvond op 4 oktober. Parallel aan deze werkzaamheden verliepen de voorbereidingen voor de grote hoofdtentoonstelling '*Roots & More: De reis van de geesten*', gepland voor 2009. Overigens zijn voor dit project al in 2007 de nodige contacten gelegd met kunstenaars en bruikleengevers. Voor de medewerkers van de afdeling collectiebeheer betekent '*Roots & More*' een enorme logistieke uitdaging. Niet alleen door de grote hoeveelheid bruiklenen, maar vooral ook omdat voorwerpen naar Berg en Dal getransporteerd moeten worden uit regio's in de wereld waar men nauwelijks een soepel bruikleenverkeer kent met Europese musea (Haïti, Cuba).



BIJZONDERE PROJECTEN

Erfgoed is een dynamisch begrip. Wat als erfgoed beschouwd wordt blijkt aan verandering onderhevig. Er komt als het ware voortdurend 'nieuw erfgoed bij'. Een belangrijke categorie die de laatste jaren expliciet aan de 'canon van erfgoed' is toegevoegd, is het immaterieel erfgoed. In de internationale museale terminologie beter bekend als 'Intangible Heritage'. In 2003 stemde de Internationale Conferentie van de UNESCO in met een nieuw verdrag: *Convention for the Safeguarding of the Intangible Heritage*. Intangible Heritage kan globaal worden gedefinieerd in termen van orale en expressieve tradities, sociale praktijken en systemen van kennis die gedragen en overgedragen worden binnen culturele gemeenschappen; dit erfgoed omvat concreet onder meer verhalen, sprookjes en mythen, muziek en vieringen, traditionele geneeswijzen en manieren van bouwen en wonen.

Met het Buitenmuseum, waarin door middel van diverse typen woonvormen aandacht wordt gevraagd voor de inheemse Afrikaanse architectuur, is het Afrika Museum in staat om adequaat te reageren op deze ontwikkelingen rond immaterieel erfgoed. Optimaal gebruik makend van de afwisselende natuurlijke omgeving wordt in het Buitenmuseum immers het thema architectuur levensecht en levensgroot gepresenteerd, waarbij expliciet aandacht wordt geschonken aan de kennis en het vakmanschap die besloten liggen in het Afrikaanse bouwen.

Het Buitenmuseum heeft – deel uitmakend van een belangrijk pan-menselijk thema in het tentoonstellingsbeleid – nog een extra toegevoegde waarde, namelijk als levensecht decor voor podiumkunsten, voor muziek, dans en toneel; culturele uitingen die allemaal onder de noemer van "Intangible Heritage" gerangschikt kunnen worden. Een optimaal gebruik van het Buitenmuseum scheidt kansen om nog explicieter het belang van het immateriële erfgoed uit te dragen. Derhalve is in 2008 een project opgestart, waarin een grote (noodzakelijke) renovatie en revitalisering van het Buitenmuseum centraal staat. Het hoofd collectiebeheer, die vanaf 1 november directeur Ineke Eisenburger opvolgde, maakt deel uit van de interdisciplinaire werkgroep om met name de inhoudelijke facetten aandacht te kunnen geven.

Naast de in gang gezette nieuwe ontwikkelingen blijven ook reguliere taken – registratie, passieve en actieve conservering – de nodige aandacht vragen. Ook de conversie van het bibliotheekbestand naar het softwarepakket TMS, opgestart in 2007, kon in het eerste kwartaal van 2008 worden afgerond en werd begeleid door het hoofd collectiebeheer. Deze conversie was een belangrijke randvoorwaarde om de koppeling van collectie- en boekenbestand in de toekomst mogelijk te maken.

CONTACTEN

De afdeling collectiebeheer heeft ook in 2008 deelgenomen aan de reguliere bijeenkomsten van de werkgroep 'registratie' en de 'klankbordgroep' binnen de SVCN (Stichting Volkenkundige Collecties Nederland). Deze werkgroepen houden zich respectievelijk bezig met de gecontroleerde invoer van objecten en samenstelling van thesauri en met advisering van de directeurs van de aangesloten volkenkundige musea met betrekking tot het automatiseringsbeleid.

Het hoofd collectiebeheer heeft op 13 februari deelgenomen aan het Afrika Congres in Rotterdam, waarin de evaluatie van het Nederlandse Afrikabeleid werd gepresenteerd (periode 1998-2006). Sprekers waren onder anderen Minister van Buitenlandse zaken Maxine Verhagen en de Minister van Ontwikkelings-samenwerking Bert Koenders.

In verband met een tentoonstellingsproject over de Kasena in Noordoost Ghana, is contact gelegd met Ann Cassiman, verbonden aan de universiteit van Leuven. De tentoonstelling zal deel uitmaken van het meerjarig traject rondom renovatie en revitalisering van het Buitenmuseum. Ditzelfde geldt voor de stichting ArchiAfrika, een samenwerkingsverband van Nederlandse en Afrikaanse architecten dat onderzoek en projecten initieert en faciliteert op het gebied van Afrikaanse (hedendaagse) architectuur. Met vertegenwoordigers van ArchiAfrika is gesproken over samenwerking met het museum, bijvoorbeeld in de vorm van een gezamenlijke tentoonstelling.

Het hoofd collectiebeheer heeft in de maanden maart/april medewerking verleend aan de begeleiding van drie studenten van de HAN (Hogeschool Arnhem/Nijmegen), studierichting bouwkunde. De betrokken studenten hebben voor hun afstudeerproject rond het thema traditionele Afrikaanse architectuur gebruik kunnen maken van de expertise van het museum op dit gebied en literatuurstudie verricht in de bibliotheek van het museum.

Van 25 – 28 maart heeft het hoofd collectiebeheer deelgenomen aan een werkbezoek naar de volkenkundige musea in Genève en Zürich. Dit bezoek vond plaats in het gezelschap van directeur Ineke Eisenburger en conservator hedendaagse kunst Wouter Welling.

Op 16 mei heeft het hoofd collectiebeheer deelgenomen aan een internationaal symposium 'Museums, Society and Development' georganiseerd door de Reinwardt Academie en het Tropenmuseum en op 19 mei aan een studiedag van de ICN (Instituut Collectie Nederland). Thema van deze dag: het nut en de noodzaak van wetenschap in musea.

Het hoofd collectiebeheer heeft van 8 – 10 juni in Leiden deelgenomen aan het internationale congres georganiseerd door de Common Ground met steun van de ICOM. Thema van dit congres: 'The inclusive Museum', over de vraag wat de rol van musea is in de huidige tijd van sociale veranderingen.

Op 2 en 3 oktober vond het Museumcongres van de NMV plaats in Groningen. Het hoofd collectiebeheer heeft dit congres bijgewoond.

Op 11 en 12 december heeft het hoofd collectiebeheer op uitnodiging van het Tropenmuseum deelgenomen aan het door dit museum georganiseerde symposium in Amsterdam over de herinrichting van het Tropenmuseum en de positiebepaling van volkenkundige musea in het nationale en internationale museale landschap.

In het kader van de calamiteitenzorg rond collecties heeft de restaurator op diverse data in juni, september en november geparticipeerd in bijeenkomsten van 'netwerkenpak veiligheidszorg erfgoedbeheerders'. Dit netwerk zal in 2009 worden voortgezet.

COLLECTIEMOBILITEIT

Wat werd er geleend

t.b.v. de tentoonstelling *Ubangi. Kunst en culturen uit het hart van Afrika*, (14-10-2007 t/m 31-03-2008) heeft het Afrika Museum voorwerpen in bruikleen mogen ontvangen van museale instellingen in binnen- en buitenland. Uit 36 particuliere verzamelingen werden daaraan nog eens 103 voorwerpen toegevoegd.

Duitse Musea

- Staatliches Museum für Völkerkunde München: drie voorwerpen
- Linden-Museum Stuttgart: één voorwerp
- Museum für Völkerkunde Hamburg: twee voorwerpen
- Rautenstrauch-Joest-Museum: twee voorwerpen
- Ethnologisches Museum Staatliche Museen zu Berlin: vier voorwerpen
- Museum der Weltkulturen, Frankfurt am Main: twee voorwerpen

Franse Musea

- Musée du quai Branly, Parijs: veertien voorwerpen
- Musée d'Angoulême, Angoulême: één voorwerp

Belgische Musea

- Musée des Instruments de Musique, Brussel: drie voorwerpen
- Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, Tervuren: vierenveertig voorwerpen
- Universiteit Gent: twee voorwerpen
- Etnografisch Museum Antwerpen: één voorwerp

Nederlandse Musea

- Museum Volkerkunde, Leiden: vier voorwerpen
- Museon, Den Haag: één voorwerp
- Universiteits Museum Groningen: zes voorwerpen

t.b.v. de voorstelling *Enfants Sorciers* door Compagnie Dakar (februari 2008)

- Diverse portretten van het Vlaams Architectuur-instituut

t.b.v. de tentoonstelling *Art, Identity and Migration*, georganiseerd door het IFAA (International Festival for the Arts Arnhem), (1-12-2008 tot 14-12-2008)

- Pélagie Gbaguidi: Schilderij
- Misheck Masamvu: Drieluik 'I see you, I found you, I'm thinking about you' en het schilderij 'In the mind of a child who was left behind'.
- Mansour Ciss Kanakassy: Installatie 'Death of the Masks'
- Kevin Dalton Johnson: Installatie 'Welcome to Kevin's World'
- Rob Swere: Installatie 'Who do you think you are?'

t.b.v. de tentoonstelling *Van Verre Volken Thuis. Kunst in de kamer* (04-10-2008 tot 04-01-2009)

- 125 maskers, beelden en andere kunstvoorwerpen van een 25-tal particuliere bruikleengevers uit Nederland en België.

Voor een periode van vijf jaar (juni 2007 tot juni 2012)

- een 57-tal voorwerpen uit de Collectie Sanders, voorheen ondergebracht in het Wereldmuseum te Rotterdam.

Bruiklenen waarvoor verlenging werd verkregen

- Nijmeegs Volkenkundig Museum: negen voorwerpen voor de semi-permanente opstelling Oost-Afrika (Ethiopië).
- Tropenmuseum Amsterdam: relikmand uit Gabon, voor het thema 'Echt en Vals' in de semi-permanente opstelling.
- Anky Mulder: vijftien voorwerpen voor de semi-permanente opstelling Oost-Afrika (Pokot vitrine)

Wat werd er uitgeleend

De volgende bruiklenen zijn in 2008 gehonoreerd

- Museum Rietberg, Zürich: Moeder en kind beeld van de Bangwa (Cameroun) voor de tentoonstelling *Cameroon- Art of the Kings (03-02-2008 t/m 25-05-2008)*.
- Musée Dapper, Parijs: Moeder en kind beeld van de Senufo (Ivoorkust) voor de tentoonstelling *Femmes (15-09-2008 t/m 31-07-2009)*.
- Museum GoudA, Gouda: diverse voorwerpen uit de collectie *Herman Haan* voor de tentoonstelling *Volkskunst/Etnografica (06-12-2008 t/m 04-01-2009)*.

Digitale bruiklenen

- Uitgeverij Malmberg: enkele afbeeldingen van objecten die verband houden met slavernij voor het internetproject *Slimmelingen*
- Tropenmuseum Amsterdam: een vijftal afbeeldingen van objecten die verband houden met slavernij in het kader van het Senter Novem project *slavernij*.



Aanwinsten

Door aankopen en schenkingen groeide de verzameling etnografica en hedendaagse kunst aan tot een aantal van 7946 objecten.

Aankopen t.b.v. de collectie Afrika Museum

- Krachtobjecten (3 stuks) (Dakar, Senegal)
- Negrofilia (5 stuks), veiling Amsterdam
- Miniatuurmasker (Luba, Dem. Rep. Congo)
- Doek (Fon, Benin)
- Maskerkostuum (Kuba, Dem. Rep. Congo)
- Doosje (Lega, Dem. Rep. Congo)

Schenkingen t.b.v. de collectie Afrika Museum

- Olifant *Mjumbe*, Kioko Mwitiki (Kenya): International Fund for Animal Welfare (IFAW), Den Haag.
- Muziekinstrument (Madagascar): Andries Clement, Moergestel
- Staf (Mali), Kröller Müller Museum (ex-collectie Prof. P. Sanders)
- Masker (Bamana, Mali): Kröller Müller Museum (ex-collectie Prof. P. Sanders)
- Masker (Songye, Dem. Rep. Congo): Kröller Müller Museum (ex-collectie Prof. P. Sanders)
- Schaal (Mali): Kröller Müller Museum (ex-collectie Prof. P. Sanders)
- Kruk (Mali): Kröller Müller Museum (ex-collectie Prof. P. Sanders)
- Schilderij *Pelba Art*, Erasmus R. Mkwepu: L. van Hoeff Cssp.
- Schilderij, zonder titel (1993), Hé Zoul: Felix Valk
- Schilderij, zonder titel (1992), Hé Zoul: Felix Valk
- Schilderij, zonder titel (1992), Hé Zoul: Felix Valk
- Pijp (Dem. Rep. Congo): Dhr. G. van Rijn
- 14 voorwerpen (Mali): Ad van Dijk, Assen
- Lederen jas, (Tanzania/Kenya): Ruud de Ruijter-Van Santen



TENTOONSTELLINGEN

Enfants Sorciers. Kindheksen

februari 2008

Begeleidende fototentoonstelling bij de voorstelling *Enfants Sorciers* door theatergroep Compagnie Dakar.

Ubangi. Kunst en culturen uit het hart van Afrika

15 september 2007 t/m 1 april 2008

In deze tentoonstelling, een primeur op wereldniveau, werden kunststijlen vergeleken tussen bevolkingsgroepen ten noorden en zuiden van de rivier Ubangi, de grensrivier tussen Dem. Rep. Congo en de Centraal-Afrikaanse Republiek. Gastconservator: dr J.-L. Grootaers, *Vormgeving* W. Spriet.

PICHA. Afrikaanse striptentoonstelling

26 april t/m 31 augustus 2008

Picha ('tekening' in het Swahili) was een initiatief van het NCDO (Nationale Commissie voor internationale Samenwerking en Duurzame ontwikkeling).

In deze tentoonstelling werden originele tekeningen, stripalbums en gepubliceerde strips in kranten en tijdschriften getoond van 19 striptekenaars uit alle delen van Afrika. Bezoekers konden zo kennis maken met een andere (onbekende) kant van Afrika: die van tekenaars die de strip als kunst, voorlichting- en communicatiemiddel aanwenden om een beeld te scheppen van hun werkelijkheid. *Vormgeving* Ars Longa, met steun van het Prins Claus Fonds.



Ethiopië. Het land van de verbrande gezichten

30 mei t/m 17 augustus 2008

In deze tentoonstelling toonde het Afrika Museum foto's uit het boek *Het land van de verbrande gezichten* van David van Reen over christelijk-orthodox Ethiopië.

Van Verre Volken Thuis. Kunst in de kamer

4 oktober 2008 t/m 4 januari 2009

In het kader van het 25-jarig jubileum van de Vereniging Vrienden Etnografica organiseerde het Afrika Museum in samenwerking met de VVE een tentoonstelling met als thema 'de verzamelaar en zijn verzameling'. In nagebouwde 'woonkamers' werd een selectie maskers, beelden en gebruiksvoorwerpen afkomstig uit privé-verzamelingen getoond.

Vormgeving R. Schneemann.

Kunst, Migratie en Identiteit

4 t/m 14 december 2008

Het Afrika Museum toonde in samenwerking met het International Festival for the Arts Arnhem hedendaags werk van een vijftal Afrikaanse en Nederlandse kunstenaars.

Kerststallen

15 december 2008 t/m 15 januari 2009

In deze tentoonstelling toonde het Afrika Museum een selectie kerststallen uit eigen collectie.

VERTREK INEKE EISENBURGER

citaten uit haar afscheidspeech

Ik kijk met veel tevredenheid terug op mijn tijd bij het Afrika Museum. Ruim 46 jaar werken zowel in Den Haag als in Berg en Dal én volop genieten lijkt misschien een hele tijd, maar voor mijn gevoel hebben de herinneringen slechts de grootte van mijn hart. Vooral de grote gevarieerdheid aan ervaringen en emoties zijn overgebleven en die zal ik in de toekomst, op verwachte en onverwachte momenten, ongetwijfeld herbeleven en verwerken.

Er is mij vaak gevraagd of ik vergeten was weg te gaan. Het antwoord daarop is: 'nee'. In al die jaren dat ik aan het Afrika Museum verbonden was, heb ik steeds opnieuw de kans gekregen uit mijzelf te komen, dingen aan te pakken vanuit een nieuwe levensfase en nieuwe inzichten te ontwikkelen. Ik voel me een beetje als een missionaris, heb geprobeerd samen met mijn voorgangster Maria van Gaal continuïteit aan te brengen in een toch, zeker in het verleden, af en toe zieltoegend museum.



Ik ben mijn werkend leven begonnen bij pater Van Croonenburg op het Centraal Missie Commissariaat. Daar was ik onder andere chauffeur van de pater en bracht hem naar allerlei privé verzamelaars van Afrikaanse kunst. Een leerzame tijd, er werd veel over Afrikaanse kunst verteld en zo groeide mijn kennis gestaag. Na 5 jaar werd Van Croonenburg benoemd in Berg en Dal en vroeg hij mij of ik mee wilde gaan om het museum "op te werken"; het begin van een lange en vreugdevolle tijd bij het Afrika Museum.

Naast mijn werk in het Afrika Museum ben ik culturele antropologie gaan studeren. Na het afronden van deze studie stelde het bestuur al snel voor dat ik het conservatorschap op mij zou nemen. Dit heb ik met groot plezier gedaan en door de jaren heen zijn veel bijzondere exposities de revue gepasseerd. In 1989 volgde mijn benoeming tot directeur. De combinatie met het conservatorschap heeft mij in de gelegenheid gesteld de verzameling verder uit te bouwen en bezoeken af te leggen aan de mooiste en meest bijzondere privé-verzamelingen en galerieën. Mijn werkleven was, ondanks de zorgen die bij een groter wordend museum horen, een levensgang waarin ik veel bevestiging heb mogen ontvangen. Maar ik heb zeker ook de rijping van het verlangen leren kennen, want sommige ontwikkelingen, zoals de laatste uitbreiding van het museum, duurden wel opvallend lang!





Bij het schrijven van deze tekst heb ik mij eens te meer gerealiseerd hoe onlosmakelijk mijn persoonlijke geschiedenis verweven is met de geschiedenis van het Afrika Museum en zijn collectie. Werken voor het Afrika Museum heeft mij ongelooflijk veel plezier gegeven; wat ik in mijzelf in de binnenwereld aantroef kon ik daar, in de buitenwereld verwezenlijken. Dat zou niet gelukt zijn zonder mijn medewerkers en evenmin zonder de andere talloze mensen die in de loop van de jaren met mij zijn meegewandeld. Soms een eindje en voor even, soms over lange trajecten en gedurende jaren. Zij gaven mij de ruimte en accepteerden mijn visie dat het streven naar perfectie meer vreugde kan geven dan het bereiken ervan. Zij bemoedigden me en gaven mij de gelegenheid me, zelfs in de meest hectische tijden, steeds weer bewust te worden van mijn diepste drijfveer; het betrachten van een ogenschijnlijk doelloze ontvankelijkheid.

Mijn tijd bij het Afrika Museum is nu na vele jaren voorbij. Het zo vrolijk en zorgvuldig geregisseerde afscheidsfeest was een fantastische afsluiting van ruim 41 jaar verbondenheid en mijn tijd als directeur is helemaal en goed afgerond.



Ik ben oprecht blij en dankbaar dat ik het museum aan goede en vertrouwde handen heb kunnen overdragen. Irene Hübner en Henry Winter, ik draag dit wonderlijke en steeds weer levendige museum met een heel eigen dynamiek met een gerust hart en vol verwachting aan jullie over! Ik wens directie en medewerkers van het Afrika Museum veel werkplezier en inspiratie om het museum, maar ook zichzelf in de toekomst blijheid te verschaffen en te ervaren dat effectiviteit en efficiency niets tot stand kunnen brengen als er niet ook een grote mate van affectiviteit naar elkaar en naar het werk uit gaat.



Ik begin met de komende tijd fysiek en mentaal wat uit te rusten, een beetje meer mens worden, reizen en ik ga mij natuurlijk storten op alle goede adviezen en voorstellen. Ik heb mij gedurende mijn werklevens altijd door de genade geadeld gevoeld. De Heilige Geest is mijn inspiratiebron. Ik zat op een school van de zusters van de Sacré Coeur, dus werd verwacht dat je ook je godsdienstdiploma haalde, en het antwoord op de vraag wat mij in mijn studiestof het meest heeft aangesproken is het gezegde “genade is overal, je hoeft alleen maar als het ware in te pluggen”. Ik heb dit jarenlang van harte gedaan.

Hartelijke groet, *Ineke Eisenburger*



PUBLIEKS- DIENST

PR EN COMMUNICATIE

Het museum in de media

De verschillende tentoonstellingen en evenementen werden ook dit jaar weer veelvuldig in de media vermeld en besproken. Met name de tentoonstellingen Picha en Van Verre Volken Thuis en de evenementen Via del Mondo, het Museumweekend en het African Spirits Festival konden op brede regionale en landelijke aandacht rekenen. Op 31 maart werd in het museum het AVRO-programma Tussen Kunst en Kitsch opgenomen. Ruim 1000 mensen lieten door de diverse experts hun meegebrachte voorwerpen bespreken en taxeren.

Website

In augustus is de nieuwe website van het museum online gegaan. De firma Infofilm uit Leiden heeft een heldere, overzichtelijke en eigentijdse website gebouwd, aansluitend bij de huidige multimediale mogelijkheden en (op termijn) uitbreidbaar met nieuwe onderdelen zoals een online museumwinkel en online lespakketten. Infofilm is ook verantwoordelijk voor alle videopresentaties in het museum en de PSP-tour.

Beursbezoek

Ook in 2008 heeft het Afrika Museum zich in het land op een aantal beurzen gepresenteerd. Zo was het museum in januari aanwezig op de Vakantiebeurs in Utrecht. Op de jaarlijkse Afrikadag van de Evert Vermeer Stichting verzorgde Wouter Welling, conservator hedendaagse kunst, een lezing over hedendaagse kunst in het Afrika Museum en konden bezoekers in de stand van het museum terecht voor allerlei informatie. De grafkisten uit Ghana waren de blikvangers in de grote hal van de Haagsche Hogeschool waar de Afrikadag plaatsvond. In oktober had het museum een stand op de beurs Groepsidee, georganiseerd door het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC).

Bijzondere bijeenkomsten

In het kader van het project 'Rent an Ambassador' van het Ministerie van Buitenlandse Zaken verzorgde op 7 september dhr. Norbert Braakhuis, Nederlands ambassadeur in Sudan, een lezing over de geschiedenis, de politieke en humanitaire situatie in dit Noord-Afrikaanse land, alsmede zijn taken als ambassadeur hierin.



EVENEMENTEN

Pasen (23 en 24 maart)

Tijdens de Paasdagen werden er diverse activiteiten georganiseerd, met als hoogtepunt een spectaculair optreden van de acrobatengroep Rolling Spears uit Kenya. Het publiek kon een show vol spectaculaire sprongen, salto's, koprollen en menselijke piramides aanschouwen. *Aantal bezoekers: 1095*

Museumweekend (5 en 6 april)

Het Nationaal Museumweekend stond dit jaar in het teken van 'De kunst van de waarheid'. Op beide dagen werden er bijzondere activiteiten georganiseerd, waaronder een speciale rondleiding waarin werd toegelicht hoe verwarrend 'echte' kunst kan zijn en hoeveel verschillende waarheden rond een object 'waar' kunnen zijn. Ook was er een live optreden van muziekgroep Kwani Experience uit Zuid-Afrika. *Aantal bezoekers: 1107*



Via del Mondo (4 mei)

Voor de eerste keer werd in het Afrika Museum i.s.m. Mundial Productions het kinderfestival Via del Mondo georganiseerd. Tijdens dit festival wordt aandacht gevraagd voor kinderen en jongeren in moeilijke omstandigheden wereldwijd. De Millenniumdoelstellingen staan daarbij centraal. Voorafgaand aan het festival kregen alle leerlingen van basisscholen in Groesbeek een optreden aangeboden van een kindergroep uit Zuid-Afrika. Op 4 mei werd het Afrika Museum omgetoverd tot een kinderparadijs. Centraal stonden de optredens en workshops van kindergroepen uit Mali, Suriname en India. Dankzij een sponsorbijdrage van woningcoöperatie Standvast Wonen konden inwoners uit de Nijmeegse wijken Dukenburg en Lindenholt gebruik maken van gratis busvervoer naar het museum. Ook de Provincie Gelderland heeft een sponsorbijdrage geleverd voor het festival. Verder werd er samengewerkt met welzijnsorganisatie Tandem en COS Gelderland. *Aantal bezoekers: 1200*



Meivakantie (26 april t/m 5 mei)

Rond de tentoonstelling Picha over Afrikaanse stripverhalen, werd in de meivakantie een speciaal project voor kinderen ontwikkeld. Met een eigen stripboekje bekeken kinderen met een museumrondleider de tentoonstelling en losten zij een spannend raadsel op. *Aantal bezoekers: 4135*

African Spirits Festival (20 juli t/m 10 augustus)

Tijdens het jaarlijks terugkerende 'African Spirits Festival' traden verspreid over vier zondagen muziekgroepen op uit Senegal, Moçambique, Benin en Kaapverdië. *Aantal bezoekers: 2114*

Herfstvakantie (11 t/m 26 oktober)

De herfstvakantie had dit jaar het thema 'Verhalen van Nederland tot Afrika'. In het museum werden verhalen verteld over de slimme spin Anansi en na afloop konden kinderen meedoen aan een creatieve workshop. Op 19 oktober was er een speciale theatervoorstelling in het museum door Anansiverteller Wijnand Stomp. *Aantal bezoekers: 6062*

Gratis Museumdag (18 oktober)

Zaterdag 18 oktober waren 60 musea gratis open in het kader van de Gratis Museumdag in de provincie Gelderland. Het thema dit jaar was 'Ontdek het Geheim'. Verrast door de hoge opkomst van vorig jaar, was er dit jaar een uitgebreid en gevarieerd programma met o.a. rondleidingen, een creatieve workshop, verhalenvoorstellingen en een prijsvraag rond het thema. Het doel van deze dag is mensen die normaal gesproken niet snel naar een museum gaan, aan te sporen om eens een bezoekje te brengen. Ook dit jaar waren de bezoekerscijfers bijzonder hoog en bezochten vooral veel (groot)ouders met kinderen het museum. We kunnen dus spreken van een geslaagde dag! *Aantal bezoekers: 2873*

Kerstvakantie (20 december t/m 4 januari)

Tijdens de kerstvakantie vonden er dit jaar allerlei sfeervolle activiteiten in het Afrika Museum plaats. Op eerste kerstdag vormden de bezoekers zelf een prachtig koor in de workshop Afrikaanse zang en muziek. Op tweede kerstdag konden de bezoekers genieten van het inmiddels traditiegetrouwe optreden van het Ghanese koor Gye Nyame.

Ook stond de kerstvakantie dit jaar alvast een beetje in het teken van de komende tentoonstelling 'Roots & More: De reis van de geesten'. In een workshop was het voor bezoekers mogelijk een god, hun 'beschermengel', te kiezen en in de kleuren van de betreffende god een kerstster te versieren die in de grote kerstboom in het atrium kwam te hangen. Verder was er veel animo voor de prachtige Afrikaanse verhalen over vrede, vriendschap, licht en duisternis en voor de rondleidingen over familierelaties in Afrika. *Aantal bezoekers: 2443*

Speciale evenementen van sponsors

In 2008 heeft het museum twee reisorganisaties tot nieuwe sponsors mogen rekenen, te weten de reisorganisaties SNP en Sawadee. Beide organisaties organiseerden tevens een 'klantendag' in het museum. Op 5 oktober werd dit gedaan door SNP middels een programma met lezingen over diverse bestemmingen en een uitgebreid activiteitenprogramma in het museum. *Totaal aantal bezoekers: 361*

Sawadee vierde op 2 november op grootse wijze haar 25-jarig bestaan in het Afrika Museum. In het buitenmuseum stond een grote tent met daarin een reizigerscafé, waar ook diverse artiesten optraden. Verder was er een uitgebreid programma met reispresentaties en museumactiviteiten. *Totaal aantal bezoekers: 1168*

Geloven in Gelderland

De Provincie Gelderland is dit jaar initiatiefnemer van het project 'Geloven in Gelderland'. Veel culturele instellingen organiseren tentoonstellingen en activiteiten in het kader van dit thema. In het Afrika Museum werden drie lezingen gehouden over het thema vodun, gegeven door de in Nijmegen woonachtige vodunpriester Alfred Quenum (Benin). De lezingen hadden de onderwerpen 'vodun', 'vodun en muziek' en 'vodun en genezing'.

EDUCATIE

Onderwijs Wereldwijd (22 april)

Een jaarlijks terugkerend educatief evenement is het project 'Leer Afrika Kennen' dat wordt georganiseerd door Stichting Onderwijs wereldwijd en waarvoor het Afrika Museum locatie is. Ruim 400 leerlingen uit groep 7 en 8 van diverse scholen uit Gelderland komen ter afsluiting van dit project naar het museum. Hier kregen zij in groepen een aantal opdrachten en werd in het atrium de dag afgesloten met een grote Afrika Kennisquiz. *Aantal deelnemende leerlingen: 500*

Opening installatie 'Een wereld vol rituelen' (25 april)

'Een wereld vol rituelen' is een samenwerkingsproject tussen de Kunst- en Cultuurklas van het Montessori College, het Afrika Museum en de kunstenaar Nilton Moireira Da Silva. Zowel binnen de beeldende vakken als binnen de vakken drama en muziek, Nederlands, geschiedenis en aardrijkskunde zijn de leerlingen gaan nadenken over rituelen en de betekenis ervan. Welke rituelen kennen zij en zijn er verschillen en vooral ook overeenkomsten tussen verschillende culturen? Ook hebben de leerlingen onderzoek gedaan naar alledaagse rituelen en de betekenis ervan in hun eigen dagelijks leven. Deze gedachten en ideeën zijn vormgegeven in een gezamenlijk kunstwerk dat in het museum gedurende enkele weken is tentoongesteld. Tijdens de opening van de expositie hebben de leerlingen de kunstinstallatie d.m.v. een performance opgebouwd. De docenten van het Montessori College hebben al aangegeven ook in 2009 graag weer de samenwerking aan te willen gaan en opnieuw een project te realiseren voor hun Cultuurklas.

Dag van de Cultuureducatie, Musis Sacrum Arnhem (13 juni)

De medewerkster Educatie nam deel aan de Dag van de Cultuureducatie, die dit jaar gewijd was aan cultuureducatie voor peuters en kleuters. Er werden projecten gepresenteerd die voor deze doelgroep bestemd zijn, er waren voorstellingen te zien en er werden tips en suggesties gegeven hoe je een culturele activiteit voor peuters of kleuters het beste kan vormgeven.

Speurtochten Buitenmuseum

Er zijn twee nieuwe speurtochten ontwikkeld voor gebruik in het Buitenmuseum, bestemd voor kinderen van 4 t/m 12 jaar. Beide zijn vormgegeven als een mapje kaarten met foto's en vragen. De variant voor de jongere kinderen vereist geen leesvaardigheid, maar wel wat ondersteuning van de ouders. De variant voor oudere kinderen kan zelfstandig gemaakt worden. De reacties zijn positief: de speurtocht biedt ouders met kinderen de mogelijkheid om begeleid door het Buitenmuseum te gaan en het mapje met kaarten is een leuk 'souvenir'. Elke kind krijgt bovendien een Afrika Museum-button mee naar huis!

Zomerproject Anansi

In de zomervakantie heeft het Afrika Museum een programma voor individueel publiek (kinderen en hun ouders). In 2008 is een zomerproject ontwikkeld rond de spin Anansi en zijn reizen en belevenissen. Kinderen maakten kennis met Anansi en zijn reis vanuit West-Afrika via het Caribisch gebied, Suriname en de Antillen naar Nederland. Op het Ghana-woonerf was één van de huizen speciaal omgebouwd tot 'Anansi huis', een filmtheater waar de kinderen naar een Anansiverhaal konden kijken. Dit verhaal werd verteld door Winston Scholsberg. In de creatieve workshops maakten de kinderen aansluitend een eigen Anansi spin.

Subsidie Groesbeekse scholen

De gemeente Groesbeek heeft de drie Groesbeekse Musea met een subsidie ondersteund om museumbezoek onder Groesbeekse scholieren te stimuleren. De subsidie is bedoeld voor entree en een activiteitenprogramma voor alle leerlingen van de bovenbouw van de basisscholen. Na een bijeenkomst met de Gemeente Groesbeek, de drie musea en Edu-Art, was er op 27 augustus een infomiddag voor de leerkrachten georganiseerd in het Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945. Ook de medewerker educatie en de medewerker reserveringen van het Afrika Museum waren op deze middag aanwezig. Na een algemene inleiding en een pleidooi van Theo Giesbers (wethouder Cultuur) om gebruik te maken van het cultureel erfgoed in de omgeving, vertrokken de leerkrachten naar de verschillende musea voor nadere toelichting op het programma. De leerkrachten van de groepen 6 kregen in het Afrika Museum informatie en een

demonstratie van het programma voor hun groepen. Vooral een persoonlijke kennismaking (leerkrachten met museummedewerkers) werkte drempelverlagend. Inmiddels hebben al enkele schoolgroepen het Afrika Museum bezocht.

Leskist 'Geloven in Gelderland'

'Geloven in Gelderland' is een festival rond Gelders religieus erfgoed. Het festival sluit aan bij het landelijk 'Jaar van het Religieus Erfgoed'. Van oktober t/m december 2008 vonden in heel Gelderland activiteiten plaats voor alle inwoners: jong of oud, religieus of niet, geïnteresseerd in kunst, cultuur en geschiedenis. Speciaal voor het basisonderwijs ontwikkelde Edu-Art een lespakket. Het project bestaat uit 4 à 5 lessen op school aan de hand van een kistje met religieuze voorwerpen en een excursie naar een museum, kerk, moskee of begraafplaats in de buurt. Er is een programma ontwikkeld voor scholen die in het kader van dit project het Afrika Museum willen bezoeken, waar het thema 'geloven' vele aanknopingspunten biedt!

Profielwerkstuk: PSP tour

Het Milieu Educatie Centrum Nijmegen is initiatiefnemer van het 'Servicepunt onderwijs in bedrijf' dat organisaties vraagt een vraagstuk in te brengen waarmee Nijmeegse havo en vwo eindexamenleerlingen aan de slag kunnen. De vraagstukken mogen wel, maar hoeven niet op het vlak van milieu te liggen. Het Afrika Museum daagde de leerlingen uit te onderzoeken waaraan een PSP-tour voor de jeugd zou moeten voldoen. Welke onderwerpen spreken hen aan, wat vinden ze leuk, waar hebben ze behoefte aan? Deze opdracht is door twee leerlingen van het Mondial College gekozen en na een kennismakingsgesprek in oktober zijn ze aan de slag gegaan. Het is de bedoeling dat het project in maart 2009 wordt afgerond met een presentatie aan de opdrachtgever en een presentatie op school.

Cultuurkaart Expert Meeting (Hilversum)

Met ingang van het schooljaar 2008-2009 ontvangen een miljoen leerlingen uit het voortgezet onderwijs een digitale pas. De cultuurkaart vervangt de ckv-vouchers die sinds 1999 met veel succes culturele participatie onder jongeren stimuleren. Op 2 oktober bezocht de medewerker educatie een informatie-middag over de cultuurpas en de doelgroep waarvoor deze bedoeld is.



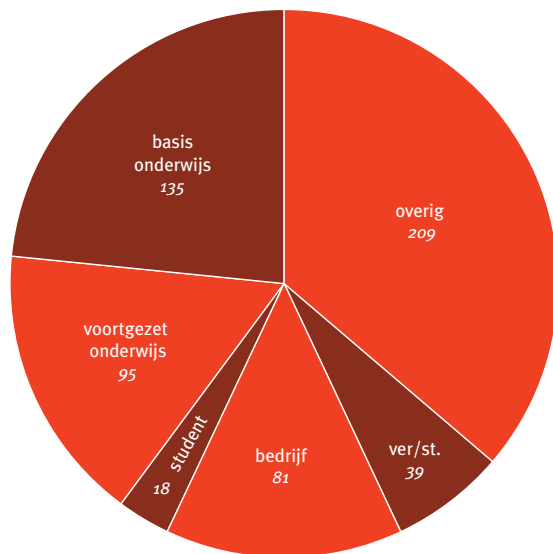
GROEPSBEZOEK

Van januari tot en met december 2008 is het museum bezocht door 577 groepen die gezamenlijk 1409 activiteiten geboekt hebben. 43% van de groepsbezoeken werd gevormd door onderwijsgroepen. Het grootste aandeel werd gevormd door de categorie 'overig' (familiebijeenkomsten, verjaardagen, jubilea en vrijgezellenfeestjes). Ten opzichte van 2007 valt een daling in de aantallen van alle groepsbezoeken waar te nemen.

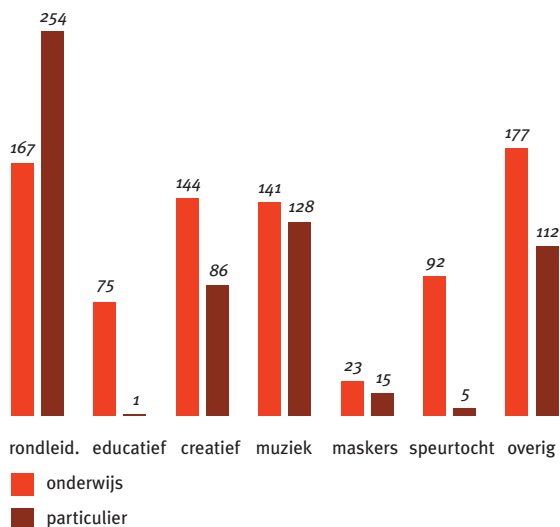
Behalve de rondleidingen werden alle activiteiten meer door onderwijsgroepen geboekt dan door particulieren (figuur 2). Het grote verschil in het aantal gereserveerde speurtochten geeft een vertekend beeld door het feit dat onderwijsgroepen deze over het algemeen vooraf reserveren terwijl particuliere groepen vaak tijdens het bezoek besluiten een speurtocht te doen. Deze 'ad hoc speurtochten' zijn niet meegenomen in dit overzicht. Ook de activiteiten met betrekking tot horeca en huur van ruimtes zijn hier niet opgenomen. Het maskerproject bestaat in twee vormen, namelijk een schoolproject en een programma voor bedrijven en instellingen, en is daarom als aparte activiteit aangemerkt.

Een school boekte gemiddeld 3,3 projecten, particuliere groepen boekten gemiddeld 1,8 projecten per bezoek. Dit verschil wordt veroorzaakt door het verschil in groeps grootte. Scholen kwamen gemiddeld met 55,6 personen, particuliere groepen met 30,9 personen. Per activiteit namen bij de scholen gemiddeld 16,9 mensen deel, bij de particulieren was dit 17,2.

figuur 1 aantallen groepsbezoeken 2008



figuur 2 aantallen geboekte activiteiten 2008







BEDRIJFSVOERING

FINANCIËN

Het jaar 2008 is met een heel klein positief resultaat afgesloten. In verband met de uitbreiding van het gebouw en de daarmee samenhangende toename van de exploitatiekosten zal het voor het museum blijvend belangrijk zijn om in de komende jaren extra middelen te genereren.

PERSONEEL

- per 1 mei is mevrouw Van der Burgt, *medewerker publieksdienst*, uit dienst getreden en overgestapt naar een baan in de gezondheidszorg.
- per 1 juni is de heer Jamlean in dienst getreden als suppoost.
- per 1 juni is mevrouw Pompe in dienst getreden als directie-secretaris.
- per 1 november is mevrouw Eisenburger, *directeur*, met pensioen gegaan.
- per 1 november is mevrouw Hübner aangesteld als directeur.
- per 1 november is mevrouw Meltzer, *hoofd balie*, met pensioen gegaan.
- per 1 november is mevrouw Nagengast, *baliemedewerker*, uit dienst getreden en overgestapt naar een baan bij de universiteit.
- per 1 december is mevrouw Teering in dienst getreden als baliemedewerker.

PVT

Sinds 1 januari 2008 heeft het Afrika Museum ook een Personeels Vertegenwoordiging (PVT).

Uit een zevental kandidaten werd een driekoppige afvaardiging gekozen.

BEZOEKCIJFERS

Het totale bezoekersaantal van 2008 was 67.142. De toename in bezoek zoals die in 2006 en 2007 had plaats gevonden nam weer iets af. Wel permanent blijft de trend dat bijna 40% van de bezoekers aan het museum jonger zijn dan 18 jaar.

ACTIVA BALANS

per 31 december 2008 (na resultaatverdeling)

vaste activa	2008	2007
<i>immateriële vaste activa</i>	€ 0	€ 0
<i>materiële vaste activa</i>		
gebouwen en terreinen	pm	pm
inventaris en inrichting	€ 222.017	€ 231.562
inventaris inrichting nieuwbouw	€ 48.710	€ 69.150
veiligheidsinvesteringen	€ 246.054	€ 216.910
<i>totaal materiële vaste activa</i>	€ 516.781	€ 517.622
<i>financiële vaste activa</i>	€ 0	0
totaal vaste activa	€ 516.781	€ 517.622
vlottende activa	2008	2007
<i>voorraden</i>	€ 18.463	€ 5.435
<i>vorderingen</i>		
overige vorderingen	€ 227.515	€ 228.928
overlopende activa	€ 82.676	€ 26.079
<i>totaal vorderingen</i>	€ 310.191	€ 255.007
<i>effecten</i>	€ 0	0
<i>liquide middelen</i>	€ 7.527	€ 112.522
totaal vlottende activa	€ 336.181	€ 372.964
totaal activa	€ 852.962	€ 890.586

PASSIVA BALANS

per 31 december 2008

eigen vermogen	2008	2007
<i>algemene reserve</i>		
stichtingskapitaal	€ 227	€ 227
algemene reserve	€ 502	€ 298
totaal algemene reserve	€ 729	€ 525
<i>bestemmingsreserves</i>		
bestemmingsfonds OCW	€ 680	€ 0
bestemmingsfonds OCW beveiliging	€ 84	€ 84
<i>overige (bestemmings)reserves</i>		
groot onderhoud	€ 52.564	€ 52.564
inrichting nieuwbouw	€ 48.404	€ 48.404
boekenfonds	€ 13.489	€ 13.489
salarissen CAO 2005	€ 0	€ 0
buitenmuseum	€ 0	€ 0
reserveringssysteem	€ 0	€ 0
totaal bestemmingsreserves	€ 114.457	€ 114.457
totaal eigen vermogen	€ 115.950	€ 115.066
<i>aankoopfonds</i>	€ 23.196	€ 13.864
<i>voorzieningen (jubilea)</i>	€ 1.668	€ 1.318
<i>langlopende schulden (investeringsubsidie OCW)</i>	€ 300.570	€ 335.882
<i>kortlopende schulden</i>		
crediteuren	€ 112.717	€ 139.665
vakantiegeld en -dagen	€ 62.511	€ 65.150
belastingen	€ 30.892	€ 27.689
schulden inzake pensioenen	€ 11.485	€ 9.792
overige schulden	€ 9.172	€ 6.727
overlopende passiva	€ 95.346	€ 96.343
vooruitontvangen bedragen	€ 85.347	€ 13.232
schulden inzake aanpassingen balie, conversie bibliotheek, audiotour	€ 4.108	€ 65.858
totaal kortlopende schulden	€ 411.578	€ 424.456
totaal passiva	€ 852.962	€ 890.586

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

baten	boekjaar 2008	begroting 2008	boekjaar 2007
directe opbrengsten	€ 452.483	€ 519.067	€ 584.439
indirecte opbrengsten	€ 49.891	€ 15.000	€ 15.905
totale opbrengsten	€ 502.374	€ 534.067	€ 600.344
subsidie OCW CuNo	€ 1.721.370	€ 1.676.343	€ 1.666.343
onderdeel huren	€ 0	€ 0	€ 0
onderdeel exploitatiebijdrage	€ 0	€ 0	€ 0
subsidie provincie CuNo	€ 8.404	€ 0	€ 0
subsidie gemeente CuNo	€ 0	€ 0	€ 0
overige subsidies/bijdragen	€ 18.058	€ 0	€ 52.532
dotaties	€ 0	€ 0	€ 0
totale bijdragen	€ 1.747.832	€ 1.676.343	€ 1.718.875
totale batens	€ 2.250.207	€ 2.210.410	€ 2.319.219
lasten	boekjaar 2008	begroting 2008	boekjaar 2007
salarislasten	€ 1.106.759	€ 1.190.565	€ 1.013.756
afschrijvingen	€ 81.986	€ 73.000	€ 89.996
huur	€ 261.169	€ 260.887	€ 282.289
aankopen	€ 7.625	€ 15.000	€ 22.292
overige lasten	€ 784.720	€ 671.292	€ 953.719
totale lasten	€ 2.242.259	€ 2.210.744	€ 2.362.052
saldo uit gewone bedrijfsvoering	€ 7.947	€ 334-	€ 42.833-
saldo rentebaten	€ 2.269	€ 5.000	€ 4.960
saldo overige buitengewone baten/lasten	€ 0	€ 0	€ 0
mutatie aankoopfonds	€ 9.332-	€ 0	€ 9.804-
exploitatieresultaat (- = verlies)	€ 884	€ 4.666	€ 47.677-



FORMATIE AFRIKA MUSEUM PER 31-12-2008

21 fte's en 15 tot 20 oproepkrachten / **directie** mw drs I.E. Hübner, *directeur* /mw drs M. Pompe *directiesecretariaat bedrijfsvoering* drs H. Winter *adjunct-directeur* / mw J. Melssen / mw C. Thielen / **tuindienst** J. Praag / J.H. Benda F. van Wetten / J. Peeters / **technische dienst** C.H.G. Felten / F. Verbiesen / **huishoudelijke dienst** mw C.W.A. Wijers-Kaal / G.L.M. Wijers / mw N. Mahler / **bewaking** B. Joosten / B. Jamlean / T. Hübner (oproep) / T. Verbiesen (oproep) / C. Zijn (oproep) / **balie** mw J. Coolen / mw C. van Lamsweerde / mw I.M. Teering / mw B. Tijdink **publieksdienst** mw drs M.J.E.A.W. Relouw *PR en Communicatie* /mw drs M. Schipper *educatie* /mw P. Kooistra *evenementen* /mw D. Schinkel *groepsreserveringen* /**rondleidingen (oproepkrachten)** M.van Kalmthout / mw drs C.H.H.M. Kommers / mw drs M. Kool / mw M. Steegstra / mw drs P. Timmermans / mw M. Truin / **activiteitenbegeleiding (oproepkrachten)** mw E. de Brouwer *workshopbegeleiding* / mw A. Cappendijk *workshopbegeleiding* mw J. Chevannes *workshopbegeleiding* /mw M.Cuijpers *workshopbegeleiding* /mw E. de Jong *workshopbegeleiding* /mw T. Geurts *workshopbegeleiding* /mw L. Goltstein *workshopbegeleiding* /mw H. Jaspers *workshopbegeleiding* / mw E. Samplonius-Posno *workshopbegeleiding* / mw C. de Valk *workshopbegeleiding* /mw N. Wijkamp *workshopbegeleiding* /E.G. Cissé *Afrikaanse muziek en dans (1/4-31/10)* /mw A.C.M. Jorna *Afrikaanse verhalen (1/4-31/10)* / **collectie** mw drs I.E. Hübner *conservator* /W. Welling *conservator hedendaagse Afrikaanse kunst* **collectiebeheer** mw drs M. Kool / L.P.M. de Roeper *restaurator* / **onderzoek en documentatie** dr W. van Damme **vrijwilligers** F. Aleven *fotografie* / mw M. Truin *bibliotheek* /mw M. Smits *buitenwinkel* /mw I. Smit *buitenwinkel* / mw S. Meuwese *buitenwinkel* /mw T. van Wijk *buitenwinkel* / **bestuur Stichting Afrika Museum** mr L.R. van der Weij *voorzitter* /O.M. Starmans RA *penningmeester* /F. Wijnen CSSp. / H. van Loon CSSp. / Prof dr H. J. M. Venbrux / **Bestuur Stichting Afrika Museum vergaderde vier keer in 2008.** / **bestuur Stichting tot Steun aan het Afrika Museum** mr L.R. van der Weij *voorzitter* /O.M. Starmans RA *penningmeester* / mr J. Lamens / **Bestuur Stichting tot Steun aan het Afrika Museum vergaderde twee keer in 2008.**

WOORD ACHTERAF

Aan het begin van dit verslagjaar besloot ik om aan het einde van het jaar met vervroegde uittreding te gaan en of ik dit nu wilde of niet, vanaf dit moment kwamen alle werkzaamheden en contacten in een wat ander licht te staan.

Bij sommige zaken denk je prima dat die niet meer voorbij komen, bij andere activiteiten bespeur je een zekere spijt, die had je graag nog mee af gemaakt of opgestart.

Treurige mijmeringen heb ik gedurende het jaar wel ervaren ten opzichte van de collega's in het museum met wie ik in wisselende samenstelling jarenlang hart en ziel heb mogen geven aan ons bedrijf.

Alhoewel ik van nature niet echt een terugblikker ben, realiseer ik me heel goed dat ik mij na ruim 41 jaar Afrika Museum weinig dagen kan herinneren dat ik met tegenzin naar mijn werk ben gegaan. Gesteund door zeer betrokken en mij vertrouwen en vrijheid gevende bestuurders, zowel van de Congregatie van de H.Geest als de besturen van het Afrika Museum zelf, de diverse subsidiegevers en omringd door plezierige collega's en een prachtige collectie kan ik terugblikken op vele jaren uitdagend werk, spraakmakende exposities, ontmoetingen met veel boeiende mensen en spannende reizen. Ik heb beperking en volledigheid ervaren als karakteristieken van het echte verzamelen, hetgeen ik met groot plezier gedaan heb.



Het museum groeide dankzij de inspanningen van alle medewerkers en externe vormgevers en ondanks het voortdurend geldgebrek uit tot een dynamisch en vitaal museum, dat de aandacht tot verder over de grenzen wist te trekken. De warme belangstelling van vrienden en bezoekers hielden het museum overeind.

Het maken van keuzes in al die jaren bleek belangrijk, het leek er altijd op dat als de keuze bepaald was, pas dan de voorzienigheid in werking trad, omdat die op dat moment pas wist naar welke richting zij mee mocht werken. Door die wisselwerking heb ik mij nooit verveeld en zelden stilstand ervaren. Al zoekend en balancerend mocht ik tegelijkertijd een constante factor zijn in een museum dat zich mede daardoor heeft kunnen ontwikkelen in een richting die in feite al in de organisatie besloten lag.

Velen verdienen mijn dank die zich ook uitstrekt tot diegenen die al tot het rijk der voorouders behoren, waar mijn erkenning hen ongetwijfeld zal bereiken en door hen begrepen wordt. Dank ook aan de missionarissen, die een groot deel van de basiscollectie bijeengebracht hebben. De museumboeken die wij hebben gemaakt in de loop der jaren tonen aan dat hun levenswerk ook op deze manier vruchten heeft

afgeworpen en dat het museum het Afrikaanse erfgoed zorgvuldig en met respect wil blijven beheren. Ik wil ook graag degenen bedanken die door de niet-traceerbare geschiedenis van veel voorwerpen anoniem gebleven zijn: de talrijke Afrikaanse kunstenaars. Door te laten zien wat zij tot stand hebben gebracht, werd dit Afrika Museum alsnog een eerbetoon aan hen.

Mijn opvolgster Irene Hübner ben ik dankbaar dat zij de benoeming tot directeur-conservator heeft willen aanvaarden. Ik heb samen met haar zo vele jaren de museale route afgelegd. Ik wens haar alle goeds, energie en geduld en vooral ook het vertrouwen toe dat de organisatie zelf ook haar eigen route en tempo aan haar zal openbaren. Na mijn fantastisch afscheidsfeest dat mijn werkleven zo voldoening gevend heeft afgerond, zou ik graag nog wat reizen door de tijd, met een hoed op vol gaten en licht in het hoofd, maar ook beseffend dat in mij een wereld wacht op mijn thuiskomst.

Dank nogmaals aan allen voor alle plezierige contacten, trouw en medewerking.

Een hartelijke groet, *Ineke Eisenburger*

ALGEMENE GEGEVENS

fotobijschriften

voorzijde Woonkamers uit de tentoonstelling Van Verre Volken Thuis. Kunst in de kamer. [pag 1 boven](#) Kinderen op het buitenpodium, [onder](#) Tentoonstelling Westerse visies op Afrikaanse kunst [pag 2](#) Directeur Irene Hübner bij het afscheidsfeest van oud-directeur Ineke Eisenburger. [pag 4 boven](#) Strips uit de tentoonstelling Picha. [onder](#) Tentoonstelling Van Verre Volken Thuis. Kunst in de kamer. [pag 6](#) Tentoonstelling Ubangi. Kunst en culturen uit het hart van Afrika. [pag 7](#) Ghana-woonerf [pagina 11](#) Kracht-object (Dakar, Senegal). [pag 12 en 13](#) Tentoonstelling Van Verre Volken Thuis. Kunst in de kamer. [pag 14 linksonder](#) Prins Claus opent het buitenmuseum, begeleid door toenmalig directeur Maria van Gaal en adjunct-directeur en conservator Ineke Eisenburger. [pag 14 en 15](#) Foto-impressie afscheidsfeest Ineke Eisenburger. [pag 16](#) Gratis Museumdag. [pag 18 boven](#) Onderwijs Wereldwijs, [midden](#) Tussen Kunst en Kitsch, [onder](#) Sawadee-dag. [pag 21 beide foto's](#) Festival Via del Mondo. [pag 23 boven](#) Chopbar in het buitenmuseum, [onder](#) Festival Via del Mondo. [pag 24](#) Paalwoning van de Toffinou uit Benin. [pag 29](#) Buitenmuseum in de sneeuw. [pag 31](#) Directeur Ineke Eisenburger en Norbert Braakhuis, Nederlands ambassadeur in Sudan.

Vriendenkring

De Vriendenkring van het Afrika Museum telde in 2008 ruim 400 leden. De contributiegelden komen ten goede aan het aankoopfonds van het museum.

Afrika Museum

Postweg 6 / 6571 cs Berg en Dal
T 024 - 684 72 72 / info@afrikamuseum.nl
www.afrikamuseum.nl / F 024 - 684 19 22

openingstijden

maandag t/m vrijdag 10.00 - 17.00 uur
zaterdag, zon- en feestdagen 11.00 - 17.00 uur
van 1 november t/m 31 maart op maandagen gesloten
Nieujaarsdag gesloten

bereikbaarheid

Vanaf station Nijmegen met buslijn 5 richting Groesbeek, halte Nebo. Vandaar kunt u het museum te voet bereiken (ca. 25 minuten).

colofon

© Afrika Museum, Berg en Dal

fotografie

Ferry Herrebrugh (collectie)

Frans Aleven

Afrika Museum

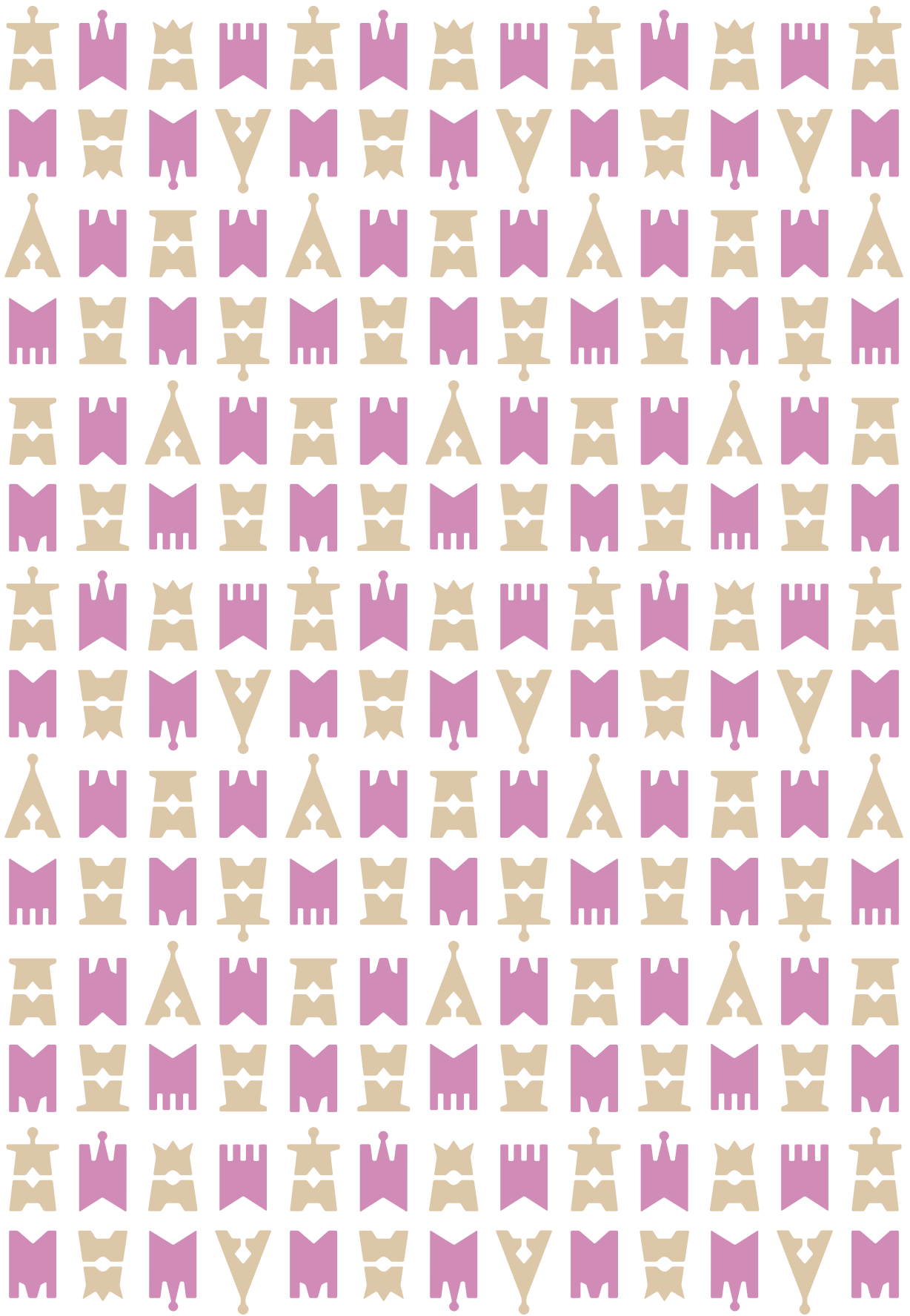
grafisch ontwerp

Atelier René Knip

en Rens Martens

druk

Thoben Offset Nijmegen



WWW.AFRIKAMUSEUM.NL